

Núm. 8 gener – març 2007

En aquest número:

Editorial

Hem començat l'any plantejant uns objectius força ambiciosos i tenim la confiança que entre tots els farem realitat.

Ulls de Moçambic ha previst, per primera vegada, un pla d'actuació a tres anys vista amb la intenció bàsica d'enfortir els serveis oftalmològics, tant d'Inhambane com de la capital moçambiquesa, Maputo, afavorint la formació de tècnics i especialistes. Així mateix, també s'ha fixat com a fita la millora de l'atenció òptica i la creació d'una nova consulta a Vilankulos.

Precisament Moçambic ha estat d'actualitat aquests dies atès que han ocorregut dues explosions de polvorins a Maputo que han provocat desenes de morts i centenars de ferits. Desgraciadament aquestes explosions s'han sumat a les intenses pluges que han causat, també darrerament, greus inundacions i danys materials en diferents províncies del nord del país. Tot plegat, catàstrofes que no fan més que agreujar la precària situació en que viu la major part de la població moçambiquesa, el 69% de la qual viu per sota del llindar de la pobresa.

Pel que fa a l'Amèrica Llatina, el programa Ulls de Bolívia té com a objectiu per a l'any 2007 consolidar la seva acció a la zona d'El Alto, potenciant la sensibilització i la formació a les àrees rurals. També seguirà endavant amb els cursos d'especialització per videoconferència i assumirà la formació en oftalmologia de metges locals.

Ulls del Sàhara, per la seva banda, preveu centrar esforços en la línia pediàtrica de tractament i prevenció

NOTÍCIES

Bolívia triplicarà el nombre anual d'oftalmòlegs

S'inicien les activitats a Moçambic aquesta primavera

Ulls del Sàhara torna a Tifariti

Primera reunió de l'any del Comitè Mèdic

"Ulls d'Inhambane" a la Fundació Gulbenkian de Lisboa

La Pedrera obre els ulls al món

Etnia Barcelona dona ulleres a la Fundació

L'ENTREVISTA

Patricia Fernández-Deu entrevista a Manel Esclusa

de malalties oculars. A més, a partir del darrer trimestre de l'any està previst comptar amb la incorporació del Dr. Khalil, que ja ha acabat la seva formació a Barcelona i garantirà l'assistència mèdica continuada al territori.

Ara cal treballar intensament per a que totes aquestes metes siguin realitzades.

Notícies

Bolívia triplicarà el nombre anual d'oftalmòlegs

La Fundació començarà aquest 2007 a becar dos oftalmòlegs residents bolivians a l'any. Aquesta mesura complementarà el sistema de beques del Ministeri de Salut i Esports, que només en concedeix una en cada exercici (una xifra insuficient donades les necessitats d'atenció de la població de Bolívia).

El representant d'Ulls del Món a Bolívia, Jaime N. Camacho, ha aprofitat aquest primer trimestre per negociar el conveni amb el responsable de formació de l'Institut Nacional d'Oftalmologia, el Dr. Buitrago, i el director d'aquesta institució, el Dr. Flores, que coordinaran l'activitat.

Ulls del Món pretén que els joves becats assumeixin el compromís de dedicar dos anys de pràctica professional a l'atenció dels més desfavorits, un cop hagin acabat els estudis. Així, la posada en pràctica del conveni, suposarà un pas més cap a la consolidació del Programa amb l'objectiu final de dotar els quadres mèdics del país amb la formació i els equipaments necessaris per atendre la població autòctona.

S'inicien les activitats a Moçambic aquesta primavera

El 23 de març la coordinadora del programa, Mayka Balaguer, i el tècnic voluntari d'equipaments, José Luis Royo, han viatjat al país africà amb dos objectius: per una banda, revisar i posar en marxa els equipaments de quiròfan de l'Hospital Provincial d'Inhambane i, per l'altra, instruir el personal de manteniment d'aquest mateix hospital i del que hi ha a la capital, Maputo.

La tècnica d'activitats d'òptica, Sandra Barroso, també

s'ha desplaçat a Moçambic per tal de valorar la possibilitat que Ulls del Món munti un taller d'òptica a l'Hospital Provincial d'Inhambane. Barroso ha previst, igualment, entrevistar-se amb el responsable de Banco de Oculos, l'única òptica pública del país. Aquestes accions obeeixen al propòsit de millora de l'atenció òptica, que la Fundació ha fixat en el Programa Ulls de Moçambic 2007-2009.

D'altra banda, el mes de gener Ulls del Món va participar, juntament amb d'altres organitzacions internacionals, en les Jornades de debat del nou Pla Nacional d'Oftalmologia, que van tenir lloc a Maputo els dies 22 i 23. Mayka Balaguer i Andrés Müller-Thyssen, supervisor mèdic d'Ulls de Moçambic, van aportar el punt de vista de la Fundació a l'encontre, que comptava amb la direcció de la Dra. Yolanda Zambujo, coordinadora nacional d'oftalmologia del país.

Ulls del Sàhara torna a Tifariti

Tifariti, una petita localitat al nord del Sàhara Occidental, va rebre entre el 16 i el 24 de febrer la visita d'Ilaria Ravai i Josep Ma Rafart, coordinadora del projecte i supervisor mèdic d'Ulls del Sàhara, respectivament.

Els representants d'Ulls del Món van viatjar als territoris alliberats acompanyats per Mohammed Lameyar, responsable del Servei d'Oftalmologia de la RASD, i l'òptic Mahmoud Emboirik amb la missió de consultar a la població local i dotar-la de medicaments i ulleres de sol i presbícia.

El Dr. Rafart ja havia visitat la zona el 2004 com a integrant de la primera expedició que va desplaçar-se als territoris alliberats. Aquella visita va posar de manifest la necessitat de donar resposta a les urgents demandes d'assistència dels seus habitants.

Primera reunió de l'any del Comitè Mèdic

El passat 9 de març va celebrar-se la primera reunió d'enguany del Comitè Mèdic de la Fundació.

L'encontre va comptar amb l'assistència de la directora general d'Ulls del Món, Núria Ramon, el secretari del Comitè, Dr. Ricardo Casaroli, així com els supervisors mèdics dels diferents programes de la Fundació: per una banda, Ma. Isabel Nieto, patrona i supervisora d'Ulls de Gaza, i Josep Ma. Rafart, d'Ulls del Sàhara, que van assistir-hi presencialment, mentre que el Dr. Martínez Toldos, supervisor d'Ulls de Bolívia, i el Dr. Müller-Thyssen, d'Ulls de Moçambic, van ser-hi presents per audioconferència, gràcies a TechnoTrends, entitat col·laborador d'Ulls del Món.

La trobada va servir per aprovar la Guia per a la cirurgia de la cataracta d'Ulls del Món, que defineix i unifica criteris per realitzar aquesta intervenció sobre el terreny i serà distribuïda entre els professionals voluntaris de la Fundació que viatgin al Sàhara, Moçambic i Bolívia.

Els membres del Comitè també van aprofitar per discutir sobre els paràmetres de qualitat que ha d'utilitzar la Fundació, i per revisar i actualitzar el llistat de medicaments d'ús habitual de les comissions.

"Ulls d'Inhambane" a la Fundació Gulbenkian de Lisboa

L'exposició fotogràfica "Ulls d'Inhambane", produïda per Ulls del Món i signada per la reportera gràfica Elisenda Pons, continua el seu periple viatger. Després d'haver passat per diferents punts de la geografia catalana, a finals d'any va exhibir-se a Euskadi i aquest març s'ha pogut veure a Portugal: entre el 23 i l'1 d'abril ha estat oberta al públic a la seu de la prestigiosa Fundação Calouste Gulbenkian al centre de Lisboa.

La mostra que s'hi ha exposat presenta un recull de 14 de les fotografies que Pons va realitzar durant el seu viatge a Moçambic la primavera de 2005, a més d'un DVD amb el reportatge complet. Aquella expedició mèdica va treballar a la província d'Inhambane, on la

OLHOS
DE INHAMBANE

fotògrafa va captar les imatges de la labor d'Ulls del Món en aquesta província moçambiquesa.

La Pedrera obre els ulls al món

L'emblemàtic edifici de La Pedrera s'adhereix a la causa solidària d'Ulls del Món acollint a l'Entresol una mostra fotogràfica que pren com a referència Ulls del Sàhara, el primer programa que va posar en marxa la Fundació, el 2001. Es pot visitar fins al 9 d'abril.

Sota el títol "Obrint els ulls al món: 5 anys de lluita contra la ceguesa evitable al Sàhara", es presenten a La Pedrera les imatges preses pels reconeguts fotògrafs Manel Esclusa i Núria Andreu en els seus viatges als campaments de refugiats sahrauís. El conjunt ofereix una visió ben completa de la feina que la Fundació ha realitzat a la zona, amb el suport de Caixa Catalunya entre altres finançadors, mostrant el dia a dia d'habitants i voluntaris durant les estades de les comissions.

Unes 200 persones van assistir a l'acte d'inauguració, el dilluns 12 de març, al llarg del qual el director de l'Obra Social de Caixa Catalunya, Miquel Perdiguier, el comissari de l'exposició, Enrique González i el president de la Fundació, Rafael Ribó van adreçar unes paraules al públic.

El punt final va posar-lo l'actuació de la cantant Mariem Hassan, una de les veus més representativa del Sàhara Occidental, que va interpretar cants mawal del desert.

Etnia Barcelona dóna ulleres a la Fundació

Per primera vegada la jove marca catalana Etnia Barcelona ha donat ulleres de sol i muntures a la Fundació. Concretament, Ulls del Món ha rebut més de 400 muntures i gairebé 300 ulleres de sol que està previst siguin distribuïdes entre els tallers d'òptica i les consultes dels campaments de refugiats sahrauís, de Moçambic i de Bolívia.

Etnia Barcelona, conscient de les deficiències refractives que limiten l'autonomia a milers de persones dels països pobres, vol contribuir a millorar

les seves condicions de vida mitjançant l'aprovisionament de muntures i ulleres dels seus stocks.

Per altra banda, a partir del 16 de desembre i fins que acabi l'any és la sala d'exposicions de l'Edifici Miramar de Sitges la que acull les obres de la fotògrafa. En aquest cas cal reconèixer el suport que ha rebut la Fundació de part de l'Ajuntament de Sitges i la Diputació de Barcelona per portar "Ulls d'Inhambane" a l'esmentat espai sitgetà.

La mostra pretén sensibilitzar la població en general i donar a conèixer la labor d'Ulls del Món a la província moçambiquesa d'Inhambane, situada a 450 km al nord de la capital del país, Maputo. Les fotos, 47 en total, van ser preses el maig de 2005 en l'expedició en què va participar Pons. El conjunt s'ha exposat ja en ciutats com Bilbao, l'Hospitalet de Llobregat i Gavà.

Elisenda Pons forma part de la plantilla de fotògrafs d'El Periódico i aquesta no és la seva primera col·laboració amb la Fundació; el 2001 ja va signar el reportatge fotogràfic "Ulls del Sàhara".

L'Entrevista

Patrícia Fernández-Deu entrevista a:

Nom: Manel Esclusa

Edat: 55

Professió: fotògraf

Vaig néixer a: Vic i **visc a:** Barcelona

Estic en contacte amb Ulls del Món des de: l'any 2003.

Manel Esclusa, vigatà d'origen i Barceloní d'acollida, va realitzar les primeres fotografies l'any 1960 iniciat pel seu pare, fotògraf professional. L'any 1973 va realitzar la primera exposició de la seva obra personal a la Sala Aixelà de Barcelona, any que també va rebre la beca de fotografia de Dotació d'Art Castellblanch. Des del 1975 és professor de fotografia i actualment dóna classes a l'Escola de Disseny Eina i a l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya.

Entre les seves exposicions més recents destaca Silencis Latents - 1969-2002 al Centre d'Art Santa Mònica de Barcelona. La seva obra es pot veure a la Bibliothèque

Nationale de París, al Château d'Eau de Toulouse, a la Universitate di Parma, a Polaroid Collection de Massachusetts, al Birmingham Museum of Art d'Alabama i al Museu Nacional d'Art de Catalunya.

El novembre passat va viatjar als campaments de refugiats sahrauís amb una comissió mèdica de la Fundació per fer-ne un reportatge fotogràfic i reconeix que l'experiència l'ha marcat. A continuació ens ho explica.

Com va començar la teva relació amb Ulls del Món?

Fa temps que em plantejava col·laborar amb una ONG. Vaig decidir que seria Ulls del Món. M'agrada el fet que a través del meu treball fotogràfic, generat per l'acte de mirar, altres persones recuperin la visió. En un principi hi feia petites aportacions personals, fins que l'any passat va sorgir la possibilitat de col·laborar amb l'exposició "Obrint els ulls al món" per mostrar els cinc anys de feina que la Fundació Ulls del Món a portat a terme als camps de refugiats sahrauís a Tindouf.

Havies participat anteriorment en projectes humanitaris?

No, aquesta ha estat la meua primera experiència, i també el meu primer viatge al desert del Sàhara.

Què és el que més t'ha impactat d'aquest viatge? Què t'ha aportat com a fotògraf?

El Sàhara és un lloc de contrast. La bellesa del desert i la seva duresa. La manca d'aigua. El clima calorós de dia i fred a la nit, el vent i la sorra. Una pols de sorra que al cap de pocs dies em provocà una conjuntivitis, una de les patologies més habituals del desert. Unes quantes gotes i el problema ocular solucionat! Els sahrauís no disposen de medicines i, per tant, es transforma a la llarga en una pèrdua de visió amb totes les conseqüències que això comporta.

El fet de poder conèixer amb la realitat dels campaments de refugiats, documentant fotogràficament les tasques que la comissió oftalmològica portava a terme m'ha permès constatar que l'atenció sanitària, entre altres coses, està en unes condicions molt precàries.

També em va impressionar la situació de supervivència en les condicions extremes en les quals es troben els

sahrauí en las wilaies i, a la vegada, de com estan organitzats: un entorn on el paper de la dona dins la societat és molt important.

També em va impressionar la situació de supervivència en les condicions extremes en les quals es troben els sahrauí en las wilaies i, a la vegada, de com estan organitzats: un entorn on el paper de la dona dins la societat és molt important. El meu treball fotogràfic, al estar enfocat principalment cap a la població infantil i el seu entorn, em va permetre visitar quasi totes les escoles de les wilaies de L'Aaiún, Auserd, Smara i Dajla, acompanyant a la oftalmòloga pediàtrica Teresa Noguer. Mai havia mirat tants ulls, principalment de nens. I quasi sempre amb un intercanvi de mirades alegres. Unes mirades que et donen....

Creus que podem parlar d'una mirada sahrauí, diferent de la nostra mirada occidental?

La mirada sahrauí és intensa i profunda. De mirar l'horitzó i el cel nocturn del desert. És una mirada oberta, com la seva hospitalitat.

A qui recomanaries que visités l'exposició "Obrint els ulls al món: 5 anys de lluita contra la ceguesa evitable al Sàhara"?

És una exposició que va adreçada a tothom, i que hauria de veure tothom. Aquesta és la seva pretensió, tal com diu el títol: ser testimoni d'una realitat i fer-la veure al major nombre de gent possible.

Què creus que transmet?

Crec que, a més de mostrar la feina dels voluntaris d'Ulls del Món a la zona i les condicions en que es troba el poble sahrauí, transmet incertesa i esperança.

Què ha tingut d'especial aquest reportatge, comparant-lo amb altres de la teva trajectòria?

Un dia, se'm va acostar un senyor gran, sahrauí, demanant-me perquè feia fotos als nens. Quan li vaig explicar em va dir "doncs continuï fent la seva feina i faci moltes fotos; que els seus ulls parlin per nosaltres". Doncs això.

Tindrà continuïtat?

M'agradaria i penso que sí que en tindrà.

Si no vols rebre aquest butlletí, només cal que ens contestis aquest missatge, indicant-nos que no te l'enviem més.

Carrer Tamarit 144-146   08015 Barcelona   Tel: 93 451 51 52   Fax: 93 451 47 77